

Орталық Азиядағы ең үздік оқу орны

ЖАРИЯЛАНДЫ 24.12.2024	ТИРЕК СӨЗДЕР Central Asia, education, higher education, innovation, international partnership, Kyrgyz-Turkish University of Manas, labor market, multilingualism, National University of Uzbekistan, natural sciences, Nazarbayev University, regional integration, scientific research, the best universities, аймақтық интеграция, білім беру, высшее образование, ғылыми зерттеулер, еңбек нарығы, естественные науки, жаратылыстану ғылымдары, жоғары білім, инновации, инновация, көптілділік, Кыргызско-Турецкий университет Манаса, Қырғыз-Түрік Манас университеті, лучшие университеты, международное партнерство, Назарбаев университет, Назарбаев Университеті, научные исследования, Национальный университет Узбекистана, образование, Орталық Азия, Өзбекстан ұлттық университеті, полиязычие, региональная интеграция, рынок труда, үздік университеттер, халықаралық серіктестік, Центральная Азия	СІЛТЕМЕ https://bilimger.kz/173572/
---------------------------------	--	---

Тұран университеті

ИС 241(4)_1

Автор: Каршигаева Айнур Аралбекқызы

Балтабай Мирас Нурлыбайұлы

Аңдатпа: Орталық Азияның білім беру жүйесі соңғы жылдары айтарлықтай дамып, халықаралық деңгейде мойындалған оқу орындары пайда болуда. Бұл аймақтағы жетекші университеттер тек сапалы білім берумен ғана емес, сонымен қатар ғылыми зерттеулерге және аймақтық интеграцияға үлес қосумен ерекшеленеді. Қазақстандағы Назарбаев Университеті инновациялық инфрақұрылымы мен халықаралық серіктестіктері арқылы танымал. Өзбекстан ұлттық университеті классикалық білім беру дәстүрін сақтай отырып, техникалық және жаратылыстану ғылымдарында жетекші рөл

атқарады. Қырғыз-Түрік Манас университеті көптілді оқыту жүйесімен және түлектерінің халықаралық еңбек нарығындағы сұранысымен ерекшеленеді. Бұл оқу орындары Орталық Азияның білім беру сапасын арттырып, аймақты әлемдік білім беру кеңістігінде алдыңғы қатарға шығаруға ықпал етуде.

Тірек сөздер: Орталық Азия, үздік университеттер, білім беру, Назарбаев Университеті, Өзбекстан ұлттық университеті, Қырғыз-Түрік Манас университеті, ғылыми зерттеулер, халықаралық серіктестік, инновация, көптілділік, аймақтық интеграция, жоғары білім, жаратылыстану ғылымдары, еңбек нарығы.

Аннотация: Система образования Центральной Азии в последние годы значительно развивается, появляются признанные на международном уровне учебные заведения. Ведущие университеты в этом регионе отличаются не только качественным образованием, но и вкладом в научные исследования и региональную интеграцию. Назарбаев Университет в Казахстане известен своей инновационной инфраструктурой и международными партнерствами. Национальный университет Узбекистана играет ведущую роль в технических и естественных науках, сохраняя традиции классического образования. Кыргызско-Турецкий университет Манаса отличается многоязычной системой обучения и спросом выпускников на международном рынке труда. Эти учебные заведения способствуют повышению качества образования Центральной Азии и выведению региона на передний план в мировом образовательном пространстве.

Ключевые слова: Центральная Азия, лучшие университеты, образование, Назарбаев университет, Национальный университет Узбекистана, Кыргызско-Турецкий университет Манаса, научные исследования, международное партнерство, инновации, полиязычие, региональная интеграция, высшее образование, естественные науки, рынок труда.

Annotation: The education system of Central Asia has been developing significantly in recent years, and internationally recognized educational institutions are emerging. The leading universities in this region are distinguished not only by their high-quality education, but also by their contribution to scientific research and regional integration. Nazarbayev University in Kazakhstan is known for its innovative infrastructure and international partnerships. The National University of Uzbekistan plays a leading role in technical and natural sciences, preserving the traditions of classical education. Kyrgyz-Turkish Manas University is distinguished by its multilingual education system and the demand for graduates in the international labor market. These educational institutions contribute to improving the quality of education in Central Asia and bringing the region to the forefront in the global educational

space.

Keywords: Central Asia, the best universities, education, Nazarbayev University, National University of Uzbekistan, Kyrgyz-Turkish University of Manas, scientific research, international partnership, innovation, multilingualism, regional integration, higher education, natural sciences, labor market

Кіріспе: Орталық Азия елдері соңғы жылдары білім беру мен ғылым саласында айтарлықтай жетістіктерге қол жеткізіп, халықаралық қауымдастықтың назарын өзіне аударып отыр. Әлемдік білім беру жүйесіне бейімделу және зерттеулерді ілгерілету аймақ елдерінің басты басымдықтарының біріне айналған. Бұл бағытта Назарбаев Университеті ерекше орын алады.

2010 жылы Қазақстанның елордасында құрылған Назарбаев Университеті (НУ) – Орталық Азиядағы жаңа буын жоғары оқу орындарының айқын үлгісі. Университет өзінің алғашқы күндерінен бастап жоғары білім беру мен ғылыми-зерттеу саласында жаңа стандарттар енгізуге ұмтылды. Әлемдік деңгейдегі оқыту әдістемелерін қолдану және инновацияларға негізделген оқу бағдарламаларын ұсыну арқылы ол халықаралық білім беру қауымдастығында танымалдыққа ие болды.

Назарбаев Университетінің басты мақсаты – Қазақстанды және бүкіл Орталық Азияны білім беру мен ғылыми-зерттеулердің жаһандық орталығына айналдыру. Университеттің жұмысы аймақтық дамуға ықпал ететін кадрлық және ғылыми әлеуетті арттыруға бағытталған. Жаңа білім беру үлгілерін енгізу, академиялық еркіндік қағидаттарын сақтау және басқарудағы дербестік принциптерін жүзеге асыру НУ-дың басқа жоғары оқу орындарынан ерекшеленуіне мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, Назарбаев Университеті халықаралық стандарттарға сай білім беру процесін қалыптастыруда. Университеттің оқу жүйесі әлемнің жетекші университеттерінің тәжірибесіне негізделген және ғылыми-зерттеу қызметіне ерекше көңіл бөледі. Жоғары деңгейдегі оқытушылар құрамы мен заманауи зерттеу инфрақұрылымы НУ-ды аймақтағы ең беделді жоғары оқу орнына айналдырды.

Қысқа мерзім ішінде Назарбаев Университеті Қазақстанның білім беру жүйесінде маңызды өзгерістердің қозғаушы күші болып, аймақтағы басқа жоғары оқу орындарына үлгі көрсетті. Оның жетістіктері еліміздің ғана емес, бүкіл Орталық Азияның білім беру жүйесін жаһандық деңгейде танымал етуге бағытталған болашақ қадамдарына сенім ұялатады.

Назарбаев Университеті жоғары білім беру саласындағы көшбасшы ретінде танылған оқу орны болып табылады. Мұнда бакалавриат, магистратура және докторантура деңгейлеріндегі әртүрлі бағдарламалар ұсынылады. Оқу барысының негізгі ерекшелігі – барлық пәндердің ағылшын тілінде жүргізілуі. Бұл тәсіл студенттерге халықаралық білім

беру стандарттарына сай оқуға мүмкіндік беріп қана қоймай, болашақта әлемдік деңгейдегі маман болуына жол ашады.

Академиялық бағдарламаларды әзірлеуде Назарбаев Университеті әлемнің жетекші жоғары оқу орындарымен серіктестік орнатқан. Мысалы, Массачусетс технологиялық институты (МТИ), Кембридж университеті және Сингапур ұлттық университеті сияқты жоғары деңгейлі серіктестері бар. Бұл әріптестік студенттерге тек заманауи білім ғана емес, сонымен бірге халықаралық зерттеулерге қатысу мүмкіндігін де ұсынады.

Назарбаев Университетінің оқу бағдарламалары өзекті және болашақ мамандықтарға бейімделген. Университетте оқитын студенттер инженерия, жаратылыстану ғылымдары, медицина, ақпараттық технологиялар және әлеуметтік ғылымдар салаларында білім алады. Әрбір бағдарлама тәжірибелік бағытқа негізделген, бұл студенттерге теорияны іс жүзінде қолдануға мүмкіндік береді. Студенттер оқу барысында ғылыми жобаларға қатысады, түрлі компаниялар мен мекемелерде тағылымдамадан өтеді.

Сонымен қатар, оқу процесінде жаңа технологиялар мен инновациялық әдістер кеңінен қолданылады. Университет цифрлық платформаларды енгізу арқылы білім беру сапасын арттырып, оқытуды барынша интерактивті әрі қолжетімді етті. Бұл студенттердің оқу материалдарын ыңғайлы уақытта меңгеруіне және оқытушылардан жылдам кері байланыс алуына жол ашады.

Осыған қоса, Назарбаев Университетінде алынған білім түлектердің болашақ мансабына зор ықпал етеді. Олар халықаралық ұйымдарда, мемлекеттік секторда және жаһандық деңгейдегі корпорацияларда сұранысқа ие. Бұл университеттің білім беру сапасының жоғары екенін және оның түлектері жаһандық еңбек нарығында бәсекеге қабілетті екенін дәлелдейді.

Назарбаев Университеті ғылыми-зерттеу және инновация саласында аймақтық көшбасшы саналады. Бұл жоғары оқу орны ғылыми әлеуетті дамытумен қатар, өз зерттеулері арқылы Қазақстан мен Орталық Азияның өзекті мәселелерін шешуге атсалысады. Университет зерттеулері жасанды интеллект, энергетика, биомедицина және ақпараттық технологиялар секілді маңызды бағыттарға шоғырланған. Жасанды интеллект саласында университет деректерді талдау, машиналық оқыту және автоматтандыру секілді заманауи тақырыптарды қамтиды. Бұл зерттеулер тек ғылыми прогресс үшін емес, күнделікті өмірде нақты қолданылатын шешімдер әзірлеуге бағытталған. Атап айтқанда, жасанды интеллекттің көмегімен денсаулық сақтау, ауыл шаруашылығы және өндірістік үдерістерді оңтайландыруға басымдық беріліп отыр. Энергетика саласында Назарбаев Университеті жаңартылатын энергия көздерін дамыту, экологиялық таза технологияларды енгізу және көміртек ізін азайту бойынша зерттеулер жүргізеді. Университет ғалымдары аймақтағы климаттық өзгерістерге

бейімделу, су ресурстарын тиімді пайдалану және энергия үнемдеу әдістерін жетілдіру бағытында жұмыс істейді. Бұл зерттеулердің нәтижесі экологиялық тұрақтылықты нығайтуға және болашақ ұрпаққа табиғи ресурстарды сақтау міндетіне сай келеді. Биомедицина бағытындағы зерттеулер денсаулық сақтау саласын жаңғыртуға және медициналық технологияларды жетілдіруге негізделген. Университеттің ғылыми орталықтары адам генетикасы, қатерлі ауруларды ерте анықтау және биологиялық препараттар әзірлеу бойынша алдыңғы қатарлы жобаларды жүзеге асыруда. Бұл жұмыстар аймақтағы медициналық қызмет сапасын арттырып, халықтың өмір сүру ұзақтығын көбейтуге бағытталған. Ақпараттық технологиялар саласында Назарбаев Университетінің зерттеушілері киберқауіпсіздік, деректерді сақтау және ақпараттық жүйелерді жетілдіру бойынша жұмыс істейді. Блокчейн технологиясы мен цифрлық платформаларды қолдану арқылы университет аймақтағы цифрлық инфрақұрылымды нығайтуға және экономиканы жаңғыртуға үлес қосуда. Университет жанында жұмыс істейтін зерттеу орталықтары мен зертханалар студенттерге, профессорларға және халықаралық ғалымдарға бірге жұмыс істеу мүмкіндігін ұсынады. Бұл орталықтардың басты мақсаты – Қазақстан мен Орталық Азия елдеріндегі су тапшылығы, ауыл шаруашылығын жаңғырту және урбанизация әсерлерін азайту сияқты маңызды мәселелерді шешуге үлес қосу. Сонымен бірге, Назарбаев Университеті жас ғалымдар мен стартаптарды қолдауға ерекше мән береді. Университет жанындағы технопарк пен бизнес-инкубаторлар студенттерге өз инновациялық идеяларын дамытуға және нарыққа шығаруға мүмкіндік береді. Мұндай орта шығармашылық ойлау қабілетін дамытып, жаңа технологияларды енгізу үшін қолайлы жағдай жасайды. Жалпы алғанда, Назарбаев Университеті өзінің ғылыми-зерттеу және инновациялық бастамалары арқылы тек Қазақстанда ғана емес, бүкіл Орталық Азияда да білім мен ғылымның жаңа деңгейге көтерілуіне ықпал етіп отыр.

Халықаралық ынтымақтастық

Назарбаев Университеті – халықаралық деңгейде танылған, білім беру мен ғылыми-зерттеу саласында белсенді ынтымақтастық орнатқан жетекші оқу орны. Университет әртүрлі елдердегі жоғары оқу орындарымен, ғылыми орталықтармен және ұйымдармен серіктестікте жұмыс істей отырып, студенттер мен оқытушыларға шетелде білім алуға, тәжірибе жинақтауға және әлемдік ғылыми қауымдастықтың бір бөлігі болуға мүмкіндік береді.

Стратегиялық серіктестер және білім беру бағдарламалары

Университет әлемнің беделді оқу орындарымен тұрақты серіктестік қатынастар орнатқан. Олардың қатарында Массачусетс технологиялық институты (МТИ), Кембридж университеті, Лондон Императорлық колледжі және Сингапур ұлттық университеті бар. Бұл серіктестіктер университеттің оқу бағдарламаларын халықаралық стандарттарға сай әзірлеуге көмектеседі, сондай-ақ жаңа әдістемелерді енгізуге ықпал етеді.

Алмасу бағдарламалары және шетелдік тәжірибе

Назарбаев Университеті студенттерге халықаралық алмасу бағдарламаларына қатысу мүмкіндігін ұсынады. Бұл бағдарламалар студенттерді шетелде білім алуға, түрлі мәдениеттермен танысуға және жаһандық ой-өрісін кеңейтуге ынталандырады. Сонымен қатар, олар шетелдік тағылымдамалардан өтіп, шет елдердің ірі компаниялары мен ұйымдарында жұмыс тәжірибесін жинақтай алады.

Халықаралық ғылыми конференциялар

Университет студенттері мен оқытушылары халықаралық конференцияларға, форумдарға және семинарларға қатысу арқылы өз идеяларын әлемдік деңгейде таныстыру мүмкіндігіне ие. Мұндай іс-шаралар ғалымдарға өз зерттеулерін ұсынуға, пікір алмасуға және өз саласының үздік мамандарымен тәжірибе бөлісуге жағдай жасайды.

Қос диплом бағдарламалары

Назарбаев Университеті шетелдік жоғары оқу орындарымен бірлесе отырып, қос диплом бағдарламаларын жүзеге асырады. Бұл бағдарламаға қатысқан студенттер оқуды екі университетте қатар тәмамдап, екі дипломға ие болады. Бұл олардың халықаралық еңбек нарығында бәсекеге қабілетті болуына ықпал етеді.

Ғылыми зерттеулердегі халықаралық байланыс

Университет ғалымдары халықаралық деңгейде танылған әріптестерімен бірлесіп жұмыс істейді. Зерттеу тақырыптары жасанды интеллект, медицина, энергетика және тұрақты даму сияқты заманауи салаларды қамтиды. Ғылыми зерттеулер аймақтық қана емес, жаһандық мәселелерді шешуге бағытталған.

Қорытынды: Назарбаев Университеті Орталық Азияның білім беру жүйесінде ерекше орын алады. Оның ашылуы аймақтағы жоғары білім сапасын жаңа деңгейге көтерді және халықаралық стандарттарға сай білім беру үлгісін ұсынды. Университеттің ағылшын тілінде білім беруі, әлемдік деңгейдегі серіктестермен жұмыс жасауы, ғылыми-зерттеу орталықтарының дамуы және цифрлық технологияларды қолдануы аймақтағы басқа оқу орындары үшін үлгі болып табылады. Ғылыми зерттеулерде НУ жасанды интеллект, жаңартылатын энергия көздері, биомедицина және киберқауіпсіздік сияқты салаларға ерекше назар аударады. Бұл зерттеулер аймақтық мәселелерді шешуге және халықаралық деңгейде ғылыми прогреске ықпал етеді. Сонымен қатар, университет жанындағы технопарк пен бизнес-инкубаторлар жас ғалымдар мен кәсіпкерлерді қолдау арқылы аймақтық экономиканың дамуына үлес қосуда. НУ түлектерінің жетістіктері университеттің білім беру сапасының жоғары екенін дәлелдейді. Олар әлемнің жетекші компаниялары мен ғылыми-зерттеу орталықтарында табысты қызмет етіп, мемлекеттік басқару және қоғамдық даму салаларында маңызды рөл атқаруда. Бұл

түлектердің жетістіктері университеттің аймақтық және халықаралық беделін арттыруда. Университеттің халықаралық серіктестіктері мен алмасу бағдарламалары аймақ студенттері үшін жаңа мүмкіндіктер ашады. НУ тәжірибесі бүкіл Орталық Азияның білім беру жүйесін жетілдіру үшін маңызды үлгі болып табылады.

Пайдаланылған өдебиеттер тізімі:

1. Назарбаев Университеті ресми сайты. <https://nu.edu.kz>
2. Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі. Назарбаев Университетінің білім беру және ғылыми қызметтері туралы ресми материалдар.
3. Жанғазиева А. (2020). “Қазақстанның жоғары білім жүйесін жаңғыртудағы Назарбаев Университетінің рөлі.” Білім және ғылым журналы, №5, 45-50 беттер.
4. Дүниежүзілік университеттердің академиялық рейтингтері (ARWU). Орталық Азия университеттерінің халықаралық танылуы туралы деректер.
5. Times Higher Education (THE). Назарбаев Университетінің әлемдік рейтингтегі орны туралы талдау.
6. Massachusetts Institute of Technology (MIT) және Назарбаев Университетінің серіктестігі туралы баспасөз хабарламалары.
7. Ерғалиұлы С. (2022). “Орталық Азияның білім беру саласындағы инновациялар.” Аймақтық даму және ғылым, №3, 12-20 беттер.
8. Кембридж университетінің ресми басылымдары. Назарбаев Университетімен ынтымақтастық туралы материалдар.
9. Халықаралық ғылыми конференция материалдары (2023). Назарбаев Университетінің ғылыми жетістіктері бойынша баяндамалар жинағы.
10. UNESCO баяндамасы (2022). Орталық Азиядағы білім беру және ғылым саласының дамуы туралы талдау.
11. QS World University Rankings. Назарбаев Университетінің рейтингтері мен көрсеткіштері туралы мәліметтер.
12. Европа университеттері қауымдастығы (EUA). Назарбаев Университетінің білім беру стандарттарын жетілдіру бойынша есептері.
13. Қазақстан 2050 стратегиясы: Білім мен ғылым саласындағы реформалар. Қазақстан Республикасының ресми құжаттары.
14. Elsevier деректер базасы. Назарбаев Университетінің ғылыми зерттеулері мен жарияланымдары туралы мәліметтер.

15. Лондон Императорлық колледжінің зерттеулері. Назарбаев Университетімен бірлескен ғылыми жобалар туралы есептер.
16. *World Bank Report on Higher Education in Central Asia (2021)*. Орталық Азия елдерінің білім беру жүйесіндегі инновациялар туралы.
17. Жасанды интеллект және технологиялар орталығы (C4IR). Назарбаев Университетіндегі жасанды интеллект зерттеулері туралы деректер.
18. “Қазақстан және әлемдік білім беру.” (2019) – Аймақтық білім берудің дамуы туралы аналитикалық журнал.
19. *Thomson Reuters Analytics*. Назарбаев Университетінің ғылыми-зерттеу жарияланымдарына талдау.
20. Білім және ғылым жөніндегі халықаралық форум материалдары (2023). Назарбаев Университетінің халықаралық білім беру мен ғылымдағы орны туралы баяндамалар.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.